

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**DN. DVRANDI|| à Sancto Portiano, in Senten=||tias
Theologicas Petri Lombardi|| Commentariorum libri||
quatuor.||**

Durandus <de Sancto Porciano>

Antverpiæ, 1567

Quæstio prima. Vtrum donum in diuinis sit aliquid essenziale an notionale.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72607](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72607)

oppositum finis, quare nec auersio à fine, veruntamen ex consuetudine talis interruptionis & disuersione cōuersionis ad Deum minuitur habitus quæ erat in nobis causa ex frequenti cōuersione ad Deū, sed nō habitus propter causam predictā. In hoc sensu loquitur Aug. qui dicit minus te amat qui tecum aliquid amat quod nō propter te amat. In eodem sensu accipiendū est quod ibidē dicit Aug. quod venenū charitatis est cupiditas. Constat enim quod nō loquitur de mortali cupiditate, sed loquitur de veniali quæ sicut est maior & minor, sic plus & minus minuit charitatem quo ad feruorē actus, sed non quo ad essentiam habitus, quantumvis aliqui dicant quod talis cupiditas contrariatur charitati, & eam minuit, quod satis est mirabile: quia contraria nunquam possunt simul stare. Ipsi autem ponunt talem cupiditatem manere cum charitate.

25 Ad aliud cum dicitur quod id quod à principio, &c. dicendum est quod veniale peccatū vnum vel multa nō facit quod à principio minor charitas detur, nisi quia facit quod conatus voluntatis sit minus intensus, & secundum eius proportionem datur charitas de congruo vt dictum fuit supra. Similiter cum in peccatis venialibus non sit æquæ intensus conatus, feruor & intensio actus charitatis minuitur per peccata venialia, sed nō minuitur charitas, quia charitas nunquam minuitur nisi per demeritum nō solum de cōdigno, licet detur à principio propter solum meritum de congruo, quia cōgruum est quod conatu existente intensiore intentior charitas detur, ideo quia per peccatum veniale talis intensio remittitur, congruum est vt minor charitas detur, sed diminutio feruoris actus charitatis non meretur de cōdigno diminutionem eius, alioquin per multa peccata venialia mereremur de cōdigno eius corruptionem quod est impossibile, propter quod per talem diminutionem feruoris actus nō minuitur charitas quo ad essentiam habitus.

26 Ad aliud dicendum quod aliquis potest dici charus deo tripliciter. Vno modo denominatione intrinseca ab habitu inherente, & sic qui sunt in equali charitate sunt equè chari Deo quantumcumque vnus peccat venialiter, & alter non. Alio modo dicitur aliquis charus Deo denominatione extrinseca, scilicet à Deo diligente, & sic omnes dilecti à Deo sunt equè ei chari, siue habitus charitatis sit in eis æqualis siue non, quia dilectio Dei non recipit magis & minus. Tertio modo dicitur aliquis charus Deo denominatione extrinseca ab effectu proprio, Deus enim dicitur illos diligere quibus aliquod donū propriat & illos odire quibus propriat pœnā, & sic duo existentes in equali charitate quorum alter peccat venialiter alter non, sunt æqualiter à Deo dilecti quantum ad præmium essenziale quod respondet charitati, sed inæqualiter quantum ad præmium accidentale seu quantum ad dilationē præmii essentialis, quia decedens in charitate sine aliquo peccato veniali statim præmiabitur, sed discedens cum veniali non statim præmiabitur, sed punitur pro illo veniali ratione eius punitionis potest sibi aliquo modo dici Deus iratus.

DISTINCTIO XVIII. Diuisio literæ Magistri in generali & speciali.

Præterea diligenter considerandum. Superius Magister determinauit de processione Spiritus sancti, hic verò inquirat nomen quod cōpetit ei secundum modum suæ processionis, vnde specialiter in ista distin. tractatur quomodo nomen doni conueniat Spiritui sancto. Et diuiditur in tres partes. Primò inquirat, vtrum Spiritus sanctus eadem ratione dicatur donum & datum, & obicit ad vtranque partem. Secundò soluit. Tertio mouet quæstionem incidentem. Secunda ibi, ad quod dicimus. Tertia ibi, post hoc quæritur. Secunda istarum diuiditur in tres partes. Primò ostendit differentiam inter donum & datum ex parte proprietatis importatæ per nomē. Secundò ex parte originis. Tertio ex parte dati. Secunda ibi, & notandum. Tertia ibi, & secundum hoc quod sempiternè. Cuilibet istarum partium adiungit vnam quæstionem & soluit. Et in hoc terminatur sententia & diuisio Magistri in generali.

2 IN SPECIALI sic procedit: Et quærit primò, vtrum Spi. sanctus eadē ratione dicatur donum & datū.

Et arguitur primò quod sic per Aug. quia à datione dicitur donum & datum. Deinde opponit in contrariū, quia donum dicitur ab æterno: Datū verò ex tempore. Postea respondet Magister assignans vtranque differentiam inter donum & datum: & dicit quod Spi. sanctus alia ratione dicitur donum, & alia ratione datū: quia ex proprietate relationis quam habuit ab æterno dicitur donum, nō autem datū: quia ab æterno fuit donabilis, & ab æterno per modum doni processit à patre & filio: Sic enim Spi. sanctus esse donum Dei, est procedere à patre & filio sicut natum esse est filii esse à patre. Et hoc confirmat auctoritate Aug. ab illa enim proprietate donum dicitur, à qua proprietatem sumitur nomē doni. Nomen autem dati sumitur ex actuali donatione: vnde ab æterno dicitur donum, quia donabilis, à tempore verò dicitur datū, quia datur. Erat autem donabilis ab æterno nobis, qui futuri eramus in tempore, & non quia donatus à patre & filio, vt econuerso. Quærit etiam cum filius fuerit nobis donabilis ex tempore, quare non dicitur donum. Et respondet, quod licet donabilis fuerit, non tamen ex modo suæ processionis quæ est generatio, habuit istā donabilitatem. Postea assignat aliam differentiam inter donum & datum, quia Spi. sanctus à processione æterna habet quod sit donum, non quod sit datum: vnde Spiritui sancto esse donum, est à patre & filio procedere: vnde dicitur quod sicut Spi. sanctus ex processione sua æterna accipit vt sit ita etiā vt donum sit, sed ex eo quod datur non habet vt sit, nec etiam vt donum sit, quia ab eodem habet esse & esse donum: & filius quomodo nascēdo habet vt filius ita habet vt sit. Sed tūc quæstio est, quia, vt dicit Aug. pater non est ex eo Deus quo pater: nec filius eo est filius quo Deus. Et respondet quod non eodem formaliter est filius & est, sed originaliter: & Spi. sanctus est eodem originaliter donū & deus: quia per suā processionē habet quicquid habet essentiam scilicet & relationem. Et concludit quod nomē doni respondet æternæ processionis, nomē dati temporali. Postea quærit aliam differentiam inter donum & datum: quia Spi. sanctus secundum quod donum refertur ad patrem & filium, à quibus procedit secundū quod datur, refertur ad dantē & ad eos quibus datur. Postea ponit differentiam inter spiritum hominis & Spi. sanctum: dicens, Spiritus enim hominis dicitur noster, quia per illum sumus, sed Spi. sanctus dicitur noster, quia nobis datur. Subdit etiam quod nomina quæ important respectum alia principaliter recipiunt additionem horum pronominū, meum, nostrum. Alia verò quæ imponuntur à proprietate æterna non recipiunt horum additionē vnde non dicitur filius noster, sed spiritus noster. Vltimò quærit cum datum refertur ad dantem & Spi. sanctus datur à se, vtrum possit dici referri ad se: cuius quæstionis solutionem differt vsque ad tractatum in quo agitur de his quæ relatiuè Deo conueniunt, Et in hoc habetur sententia in speciali.

QVÆSTIO PRIMA.

Vtrum in diuinis donum sit aliquid essenziale, an notionale.
Tho. 1. q. 98. ar. 1.

Circa distinctionem istam quærentur tria. Primum est, vtrum donum in diuinis sit aliquid essenziale, an notionale, videtur quod sit essenziale: quia nullum notionale conuenit essentiali sed esse donum conuenit essentiali secundum Hilar. 7. de Trin. qui dicit quod essentia est donum quod datur filio à patre.

2 Item quicquid intelligitur in diuinis exclusa distinctione personarum est essenziale: sed donum intelligitur esse in diuinis exclusa distinctione personarū: quia si non esset nisi vna persona in diuinis adhuc illa posset dare seipsam, sicut prius dictum fuit de patre, ergo &c.

3 Item omne nomen dicens respectum ad creaturam est commune tribus, & essenziale: sed donum dicit respectum ad creaturam cui datur, &c.

4 IN CONTRARIUM est quod dicit Aug. 7. de Trin. quod verbum nō dicitur nisi filius: nec donum nisi Spi. sanctus: sed illud quod competit vni personæ est notionale, & non essenziale, ergo &c.

RESPONSIO. ad sciendum veritate omnium talium questionum quæ sunt, notandū quod significatiū dictionis & ratio significandi non mutatur ad hoc quod res significata per nomē inueniatur in alio & alio genere entium : siue enim illud quod donatur sit bos vel alius, sit naturale vel supernaturale, creatum vel increatum, nomen tamen doni idem significat, scilicet id quod per distinctionem importatur. Distinctio enim est ratio, quam significat nomen: vt habetur. 4. metaph. Distinctio autem doni est quod doni est datio irredibilis. Quod autē illud sit absolutum vel relatum essentiale vel notionale totum accidit & est extra significatum & rationem significandi doni. Et ideo quærenti quid significet donum in diuinis vtrum significet essentiale an notionale, responderi debet quod nullum eorum significat: licet de aliquo eorum dicatur sicut pretium nō significat denariū, vel numerum, vel solidum, vel obolum, licet de quolibet eorum dicatur: sed eius significatum & ratio significandi abstrahitur ab omnibus his. Si verō quæretur, sicut credo quod cōmuniter intendunt mouentes hanc questionem (licet verba questionis aliud prædant) non de significato vel ratione significandi: sed de suppositis vel de his de quibus prædicatur vt sit sensus quid est illud in diuinis de quo donum prædicatur, si est essentiale, an notionale, videndū est quid sit de ratione doni: quo viso apparebit quod quæritur.

Videtur autem, quod donum importat tria, scilicet respectum ad datē, & ad illum cui datur & modum liberalitatis quo datur, donum enim est dantis, & sit accipientis per liberalem cōmunicationem. Hoc supposito dicenda sunt duo. Primum est, quod in diuinis respectu diuinorum nihil est cui competit ratio doni neq; notionale neq; essentiale. Secundum est quod ratio doni inuenitur in diuinis respectu creaturarum & competit quæ proprie essentialibus sicut personalibus vel essentia sicut personis licet appropriatē soli personæ Spiritus sancti.

Primum patet sic illud quod non communicatur liberē alteri non habet rationem doni: sed in diuinis nihil est quod communicatur liberē: sed quicquid cōmunicatur in diuinis communicatur ex necessitate nature & nō liberē vt dictum fuit cū quæretur dist. 4. vtrum pater genuit filium natura, ergo in diuinis respectu diuinorum nihil habet rationem doni.

Secundum patet: quia donum est aliquid alteri liberaliter cōmunicatum seu exhibitum: sed istud æquē conuenit essentia vel essentialibus, sicut personæ vel personælibus respectu creaturarum: ergo, &c. maior patet ex ratione doni, minor probatur: quia nihil diuinū datur creature, vt habeatur ab ipsa subiectiue, sed tantum obiectiue vt cognitum & amatum siue per modū specialis rectoris & directoris: vt dictum fuit. 8. dist. & 14. cū ageretur de processione temporali: & hoc modo æquē datur creature essentia diuina sicut persona, scilicet sub ratione obiecti cogniti & amati, & per modum specialis rectoris & directoris tam in donis gratiæ quā gloriæ, ergo &c. Nihilominus tamen per modum cuiusdam appropriationis esse donum maxime cōpetit Spiritui sancto: quia omnis specialis cōmunicatio quæ ad donum exigitur, procedit ex radice amoris qui est actus voluntatis. Et ideo illi personæ conuenit appropriatē esse donum quæ procedit vt amor, vel per modum voluntatis: sed talis est sola persona Spiritus sancti: ergo &c.

Th. 1. p. 9.
38. art. 2.

AD ARGUMENTA patet solutio. Cū enim primō arguitur de Hilario qui dicit quod essentia est donum quod a patre datur filio: & ita donū videtur esse in diuinis respectu diuinorum quod est contra dicta: dicendum quod donū ibi accipitur largē pro eo quod cōmunicatur alteri etiam ex necessitate nature per quem modum dicitur quod omne generans dat formam. Nos autem non loquimur nunc de dono ita largē, sed firmiter, scilicet prout dicit aliquid alteri cōmunicatum liberaliter quod non conuenit alicui in diuinis respectu diuinorum.

Secundum argumentum probat, quod esse donum competit cuilibet personæ respectu creaturarū quod concessum est.

Idem probat tertium argumentū quāuis defectuose, quia non omne quod importat respectum ad creaturā est commune tribus personis: vt patet in hoc quod est incat-

natus, quod competit soli filio: & tamē dicit respectum ad creaturam vel creaturā ad Deum: quia ille respectus est in ratione termini qui potest conuenire vni personæ, & non alteri: sed respectus principii effectiui necessariō cōmunis est omnibus personis: quia fundatur super potētiam quæ est omnibus communis.

Ad argumentum alterius partis dicendum quod solus filius dicitur verbum: & solus Spiritus sanctus donum, non per exclusionem aliorum, sed per appropriatōnem vt dictum fuit.

QVÆSTIO SECUNDA.

Vtrum Spiritus sanctus eo sit donum quo Deus.

Secundo quæritur, vtrum Spiritus sanctus eo sit donum quo Deus. Et videtur quod nō: quia reduplicatio dicit causam inhærentiæ prædicati ad subiectum: sed Spiritum sanctum esse Deum non est causa quare sit donum: quia multa sunt dona quæ nō sunt Deus: ergo Spiritus sanctus non est eo donum quo Deus.

CONTRA. Sicut quicquid habet filius, habet suā generatione: sic quicquid Spiritus sanctus habet, habet suā processione: sed Spiritus sanctus habet quod sit donū, & quod sit Deus suā processione, ergo vtrunque habet per idem, scilicet per suam processionem.

RESPONSIO. Dicendum quod sicut hoc huius dicitur multipliciter secundum Philosoph. 1. elenchorum, ita esse aliquo dicitur multipliciter: & ad præsens dupliciter, scilicet formaliter & originaliter, si quæretur vtrum Spiritus sanctus eodem modo formaliter sit donum & Deus dicitur quod non, sed deitate est Deus, & donabilitate donum & hoc formaliter, differūt enim sicut superius & inferius, quia in plus donum quā Deus, vel donabilitas quā Deitas, vel sicut res & ratio, quia deitas dicit rem super quam donabilitas addit rationem. Si verō quæretur vtrum Spiritus sanctus eodem modo originaliter sit donum & Deus: dicendum quod sic, quia quicquid habet Spiritus sanctus, habet vnicā origine, quæ procedit a patre & filio, siue illud sit esse Deū, siue esse donum: & quodcūq; aliud. Argumenta procedunt viis suis. Primum quod nō eodem formaliter Spiritus sanctus est donum & Deus. Secundum quod eodem originaliter quod concessum est.

QVÆSTIO TERTIA.

Vtrum conuenienter dicatur Spiritus sanctus noster.

Tertio quæritur, vtrum cōuenienter dicatur Spiritus sanctus noster. Et videtur quod non, quia noster, est pronomen possessiuum: sed Spiritus sanctus non possidetur a nobis, sed econuerso: ergo non potest dici noster.

Item non bene dicitur filius noster: ergo a simili nō bene dicitur Spiritus sanctus noster.

IN CONTRARIUM est quod dicitur. 4. Regum. 2. quia dicit Heliseus Heliz: Oro vt spiritus tuus duplex fiat in me, sed sicut dicitur tuus, ita potest dici noster: ergo &c.

RESPONSIO. Illud quod potest dici nostrum habet aliquam habitudinē ad nos: nec semper requiritur habitudo possessiōis, licet illa sit principalis. Aliæ enim sufficiunt sicut aliquis dicitur pater noster, vel rex noster. Nominum ergo diuinorum quæcūque non important aliquam habitudinē ad nos, illis nō potest addi proprie nostrum, meum, vel tuū, sicut est potest de nominibus abstractis. Non enim bene dicitur deitas nostra, vel æternitas nostra: & sic de similibus, vt essentia, substantia, & huiusmodi: illis autem nominibus diuinis quæ importāt aliquam habitudinē ad nos possunt prædicta pronomina addi. Et quia principalis habitudo Dei ad nos est secundū rationē principii actiui, ideo talibus nominibus proprie fit talis additio: vt cū dicitur, Deus est creator noster, saluator noster, redemptor, & huiusmodi quæcūq; effectiue ad actionem nostram spectant.

Deinde fit cōsimilis additio nominibus importātibus qualescūq; habitudines ad nos siue per modū finis: sicut bene dicitur, Deus est finis noster: siue per quemcūque alium modum. Nominibus autē quæ non important talem habitudinē nō possunt prædicta pronomina addi, sicut sunt nomina personarum, pater, & filius, & Spiritus sanctus.

Hæc